slo

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

De rol van feedback bij formatief evalueren in de taallessen

Gerdineke van Silfhout

1

slo

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Inhoud

1. De FE-cyclus opgefrist.
2. Hoe kan feedback geven en ontvangen eruit zien in het taalonderwijs?
3. Wat doe jij al? En wat wil je gaan doen?

2

Gulikers & Baartman

Model FE: 5 fasen bij de talen

De formatieve toetscyclus: Gulikers & Baartman, 2017.

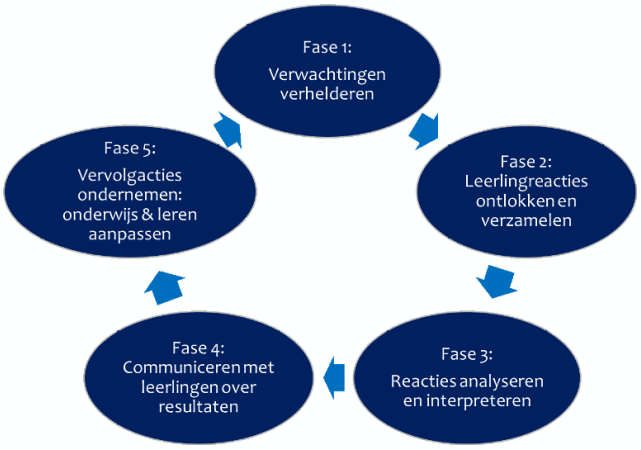

3

Focus op: communiceren met leerlingen en vervolgacties ondernemen

4

Voorwaardelijk: verwachtingen verhelderen

5

Fase 1: Verwachtingen verhelderen

Een leerdoel op het bord is niet genoeg.

Weten de leerlingen ook wanneer ze het leerdoel bereikt hebben?

Succescriteria geven zicht op de mate waarin een leerling het leerdoel heeft behaald.

- Beschrijven observeerbaar gedrag;
- Bieden leerlingen houvast en inzicht tijdens het leren en de leerkracht mogelijkheden om onderwijs op maat te geven.

6

Nederlands: succescriteria formuleren

Succescriteria verhelderen bij het schrijven van een brief/e-mail

Criteria worden gegeven incl. drie voorbeelduitwerkingen
- Per criterium: in hoeverre zit het erin?
- Weging van de teksten: welke is het beste en waarom?

slo

7

	Goed/voldoende/onvoldoende, omdat:		
Criterium	*Brief A*	*Brief B*	*Brief C*
1. De brief is ingedeeld in een inleiding/kern/slot,			
2. In de inleiding staat de reden waarom je de brief schrijft.			
3. In de kern staat wat je wil meedelen, uitleggen of vragen.			
4. In het slot staat een afsluitende vraag of verzoek voor contact.			

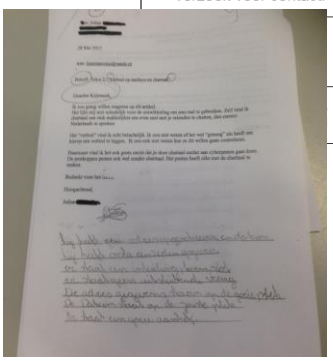

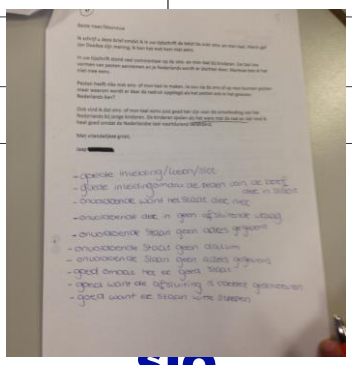

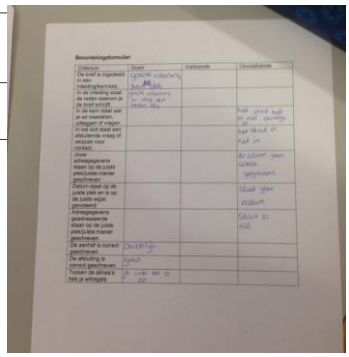

slo

8

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Samenvattend:

- Onderwijzen zonder leerdoelen gaat nog wel. Leren zonder **succescriteria** is 'hopeless' (John Hattie).
- **Voorbeelden** zijn cruciaal voor het verhelderen, delen en begrijpen van leerdoelen en succescriteria.
- **Actieve deelname** én eigenaarschap van alle leerlingen is daarbij van belang.
- **Voorwaardelijk** voor de andere fasen van FE.
- Fase 1 **kost tijd** maar betaalt zich terug: dieper leren + eigenaarschap.

slo

9

Fase 4 en 5: Communiceren met leerlingen en Vervolgacties ondernemen

slo

10

Noteer:
- 2 inzichten
- 1 vraag/ kwestie

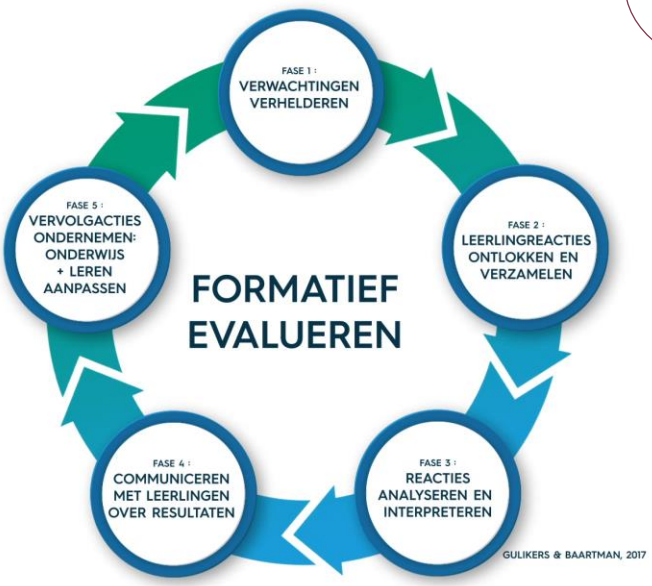

11

Soms is feedback NIET effectief

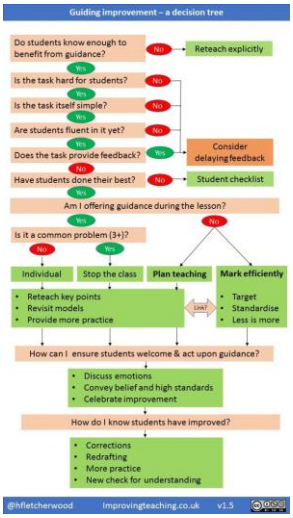

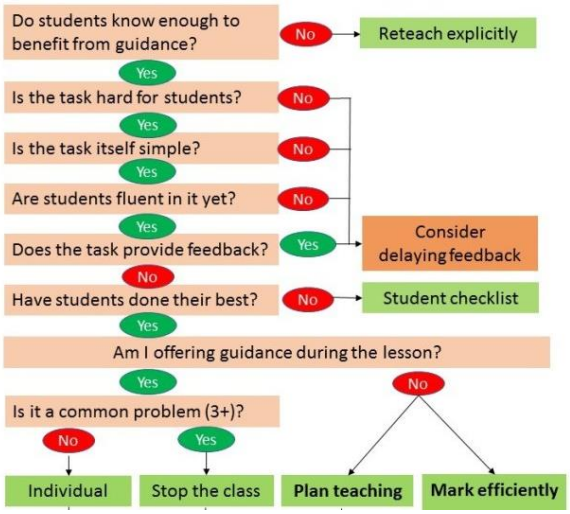

12

Fase 4

Fase 4: feedback geven gekoppeld aan doelen
- geef feedback gekoppeld aan succescriteria
- geef feedback op taak, proces en aanpak
- geef feedback op die punten waar leerling verbetering in kan laten zien ("improvement feedback", Fletcher-Wood, 2017)
- taakserie: feedback moet plaats hebben om te landen
- zo snel mogelijk tijdens/na uitvoering taak
- doseer feedback: less is more
- bied structuur aan peer-feedback / self-assessment door feedbackroutines, modelling, scaffolding en voorbeelden

slo

13

Fase 5

Fase 5: uitbreiding handelingsrepertoire voor vervolg
- kan leerling in vervolgactie komen na feedback? Is er een geplande vervolgactie → wat nodig?
- vaak 'vergeten' stap: komt vanzelf
- wat kun je meer doen dan reteach (nog een keer vertellen) en pacing (vertragen/versnellen)
- durven af te wijken van vaststaand curriculum / lesplan (Brookhart, Moss, & Long, 2010)

slo

14

Nederlands: fase 1 herhaald

- Herhaling van fase 1 (fase 1 moet doorlopen zijn)
- Eigen of andermans werk
- Gebruik van (zelf opgestelde) criteria
- Behapbaar aantal criteria

	Goed/voldoende/onvoldoende, omdat:		
Criterium	*Brief A*	*Brief B*	*Brief C*
1. De brief is ingedeeld in een inleiding/kern/slot,			
2. In de inleiding staat de reden waarom je de brief schrijft.			
3. In de kern staat wat je wil meedelen, uitleggen of vragen.			
4. In het slot staat een afsluitende vraag of verzoek voor contact.			
5. Jouw adresgegevens staan op de juiste plek/juiste manier geschreven			
6. Datum staat op de juiste plek en is op de juiste wijze genoteerd			
7. Adresgegevens geadresseerde staan op de juiste			

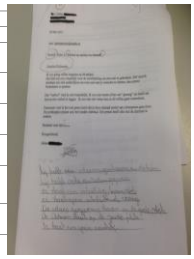

slo

15

Engels: een valentijnskaart schrijven (klas 1)

- Leerlingen hebben zelf een valentijnskaart ontworpen en geschreven
- Docent **modelt** feedback a.d.h.v. succescriteria en besproken voorbeelden
- Dan bekijken leerlingen in groepjes van 4 elkaars kaart en verbeteren hun eigen werk
- Evt. opnieuw een kaart maar met ander doel en publiek bijv. felicitatie

slo

16

Vergelijken van voorbeelden

- Voorbeelden: concrete en makkelijker te begrijpen dan concepten en criteria
- Vergelijken doet beroep op mentale processen zoals categoriseren en inferenties maken
- Vergelijken vergroot de kans dat er sprake is transfer in leren
- Geschreven vergelijkingen zorgt voor dieper leren

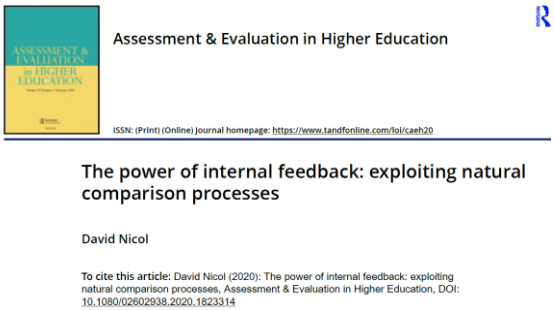
Assessment & Evaluation in Higher Education

ISSN: (Print) (Online) Journal homepage: https://www.tandfonline.com/loi/caeh20

The power of internal feedback: exploiting natural comparison processes

David Nicol

To cite this article: David Nicol (2020): The power of internal feedback: exploiting natural comparison processes, Assessment & Evaluation in Higher Education, DOI: 10.1080/02602938.2020.1823314

17

slo

Onderzoek Klaske Elving (schrijven)

Feedbackcaroussel:
- Leerlingen schrijven 'te lang' voordat ze feedback krijgen
- Elke 10 minuten wisselen leerlingen uit met peer
- Lezersgerichte benadering: begrijp ik het, hoe komt het over?

Observerend leren (kijken naar goede voorbeelden; bijv. de leraar die modelt of een voorbeeld bespreekt) en snelle feedback.

18

Werken met uitgewerkte feedbackvoorbeelden

https://www.vernieuwenderwijs.nl/groepsgewijze-feedback/

19

Werken met groepsfeedback: een bloemlezing

Hoe zijn deze punten op jouw werk van toepassing?

Ook online goed mogelijk zoals deze docent laat zien: *https://wij-leren.nl/beter-schrijven-afstandsonderwijs.php (les Nederlands)*

Voorbeelden van goed werk en om te delen:	Heeft nog wat ondersteuning of werk nodig:
- Thijs: mooi eigen invulling gegeven aan de opdracht door met tekeningen te werken. - Ilse: mening duidelijk onderbouwd met meerdere argumenten. - Job: interview gehouden met opa & oma om levensvraag te beantwoorden. - Tom: originele levensvraag, knap hoe je het zo zorgvuldig hebt beantwoord en onderzocht.	- Wietse, Collin en Anne-Fleur: eigen mening komt niet duidelijk naar voren, onderbouwing moet sterker. Kijk naar de succescriteria voor houvast. - Sven en Finn: opdracht is nog niet af. - Fien: er mist een onderdeel. - Robine: niks ingeleverd? - Anne: te veel plagiaat, probeer het opnieuw in je eigen woorden te schrijven.
Presentatie:	**Basis foutjes:**
- Veel van jullie hadden keurig een voorkantje met je naam en klas erop. Blijft wel een punt van aandacht. - Tof dat veel van jullie plaatjes bij je onderwerp hebben gezocht, dit kleed het verslag mooi aan. - Over het algemeen waren de verslagen goed opgemaakt, met de juiste inhoudsopgave en goed verzorgd.	- Kim-Lian: lettertype is te groot. - Veel spelfouten, ga na of dit voor jou geldt. - Zorg ervoor dat je iedere zin begint met een hoofdletter en eindigt met een punt. - Houd je aan de inhoudsopgave. - Niet verwezen naar een website of bron waar je iets vandaan had. - Letterlijk overgenomen van internet.
Misconcepties en tips voor de volgende keer:	

20

Coderen van feedback

Als leerlingen een tekst hebben geschreven, geeft de leraar geen score of oordeel in de vorm van goed/niet goed, maar gebruikt codes voor criteria en noteert dit voor de zin/alinea (bijv. codes voor grammatica- en spellingsregels).

-> zweet op de goede rug

-> analyse kunnen ze wel maken

-> vervolgacties met hulp

slo

21

Feedbackvragen koppelen en feedback geven

In groepjes, elke leerling krijgt zijn eigen en elkaars tekst en tweelosse feedbackvragen per tekst

Feedback	**Bij tekst .. omdat:**	**Tips voor verbetering**
Zijn er ook overeenkomsten tussen de basisschool en de middelbare school te bedenken?		Naam: Tip:
Je tekst is één groot geheel. Kun je je tekst opdelen in alinea's? Weet je nog wanneer je een nieuwe alinea begint?		Naam: Tip:
Hoe maak je een goede alinea? Hoe laat je in de tekst zien dat er een nieuwe alinea begint ?		Naam: Tip:
Heeft jouw tekst een slot dus een afsluitende alinea? Aan welke woorden herken je een slot? Wat staat er in een slot?		Naam: Tip:

22

Grammatica en spelling

- Visuele formats, snelle diagnose, snelle feedback

Werkblad Het herkennen van de persoonsvorm: Zijn de vetgedrukte werkwoordsvormen **IN HOOFDLETTERS** in de zin een ***persoonsvorm***? Geef je antwoord door een kruisje X in de "ja" of "nee" kolom.

Zinnen	Ja	Nee
1 Een vrouw **LOOPT** in een vreemde stad.		
2 Ze **MOET** al een poosje heel nodig naar de wc.		
3 Een openbaar toilet is in geen velden of wegen te **BEKENNEN**.		
4 Als ze langs een rouwcentrum loopt, **BESLUIT** ze daar even van de wc gebruik te maken.		
Plenair moment		
5 Na afloop **BEZOEKT** ze nog even de rouwkamer.		
6 Daar ligt een oude man **OPGEBAARD**.		
7 De vrouw **BIDT** even voor de man.		
8 Ze schrijft haar naam in het gastenboek voor ze het rouwcentrum **VERLAAT**.		
Plenair moment		
9 Twee maanden later **ONTVANGT** de vrouw een brief.		
10 Daarin staat dat ze de hele erfenis van € 100.000 **KRIJGT**.		
11 De man bepaalde in zijn testament dat zijn vermogen **VERDEELD** moest worden onder de aanwezigen bij zijn uitvaart.		
12 Zij **WAS** de enige.		

Figuur 1.3 Een format voor snelle diagnose van grammatica (Meindersma, 2015).
Bron: ***eenechtbroodje aap.nl***

https://slo.nl/@12540/formatieve-evaluatie-0/

slo

23

Grammatica en spelling: leerling actief

Welk type feedback zie je terug? Groeps-/peer-/zelf?

Leerlingen bedenken in tweetallen n.a.v. spelling, grammatical, stijl(fouten), beeldspraak etc. tien voorbeelden. Ze noteren die op tien kaartjes. Op de achterkant zetten ze het goede antwoord. Ze wisselen hun kaartjes uit met een ander duo. Het andere duo voert uit. Als ze klaar zijn, draaien ze de kaartjes om en checken ze hun antwoorden. De leraar loopt rond en stelt alleen vragen. Duo's kunnen elkaar uitleggen.

slo

24

Gespreksvaardigheid MVT: who am I?

Welke gouden regels van feedback zie je terug?

- Raadspel klasgenoot, beroemdheid etc.
- Succescriteria:
  - Ik spreek #taal tijdens het gesprekje.
  - Ik gebruik #taal woorden voor uiterlijke kenmerken en kleuren om iemand te beschrijven.
  - Ik gebruik *chunks,* taalblokjes/woordcombinaties die vaak voorkomen (*Does he have…/Is it a…)*
- Fase 1: leraar met leerling / twee leerlingen voordoen, incl. gebruiken observatieleidraad

slo

25

Gespreksvaardigheid MVT: who am I?

- Fase 2-3 in drietallen: vrager, bevraagde, observator
- Observator vult leidraad in: wat zie ik, wat lukt al.
- Leraar loopt rond.
- Tijd voor analyse: wat zag de observator? In hoeverre herkennen de anderen dit?
- Klassikaal tips en tops uitgewisseld (fase 4)

Observatieleidraad

Dit is een voorbeeld van een observatieleidraad voor de opdracht *Who am I?*

Succescriterium 1: De leerling spreekt tijdens de opdracht … Omcirkel het vakje dat het best beschrijft hoe de leerling de opdracht uitvoert.				
alleen Nederlands	vrijwel alleen Nederlands, een klein beetje Engels	deels Nederlands, deels Engels	vrijwel alleen Engels, een klein beetje Nederlands	alleen Engels
Succescriterium 2: De leerling gebruikt Engelse woorden voor uiterlijke kenmerken en kleuren om iemand te beschrijven. • Omcirkel het vakje dat het best beschrijft hoe de leerling de opdracht uitvoert. • Schrijf in het vakje een paar Engelse of Nederlandse woorden op die leerling gebruikt.				
Alleen Nederlandse woorden	vrijwel alleen Nederlandse woorden, een paar Engelse woorden	Nederlandse en Engelse woorden	Veel Engelse woorden	Alleen maar Engelse woorden

slo

26

Chronologie / opbouw verhaal

Welbevinden (roodkapje/wolf)

- Roodkapje gaat blij van huis.
- Roodkapje gaat het bos in.
- Roodkapje ontmoet de wolf.
- Roodkapje vlucht voor de wolf.
- Roodkapje arriveert bij oma's huis.
- Roodkapje wordt opgegeten.
- Roodkapje en oma worden bevrijd.

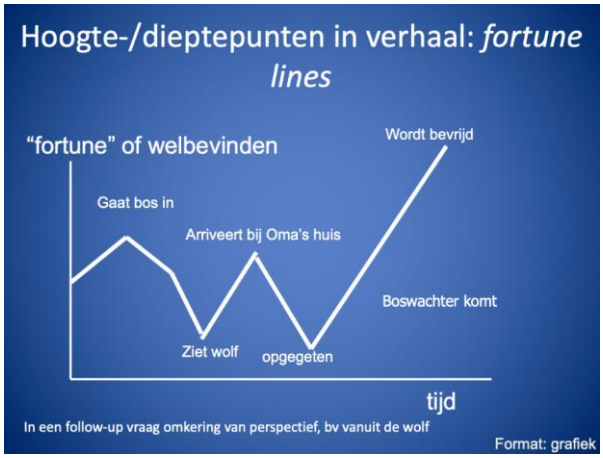

slo

27

Gebruik van rubrics voor feedback geven

Rubric Samenwerkend leren

Onderwerp	Beginner	In ontwikkeling	Gevorderd	Expert
Actief luisteren naar anderen	Ik ben vooral met mijn eigen dingen bezig. Hierdoor kan ik niet navertellen wat er in de groep is besproken.	Ik richt mij enigszins op de anderen en maak soms oogcontact. Ik luister een beetje naar de inbreng van de groepsgenoten en reageer af en toe op wat de ander zegt. Ik kan stukjes navertellen van wat is besproken.		Ik heb mijn w aandacht bij reageer op w zegt, inhoude bijvoorbeeld knikken. Ik k voortbouwen gezegd is.
Leren van eigen fouten		Ik herken (en erken) mijn eigen fouten, en kan ze benoemen, maar ondernemen geen actie.	Ik ondernemen meestal actie naar aanleiding van mijn eigen fouten.	Ik ondernemen naar aanleidi eigen fouten voor de volge
Leren van andermans fouten	Omdat ik mij vooral richt op mijn eigen werk ben ik mij er niet van bewust dat anderen fouten maken.		Ik herken andermans fouten en leer hier soms van voor mijzelf.	Ik herken an leer hiervan pas mijn eige aan.

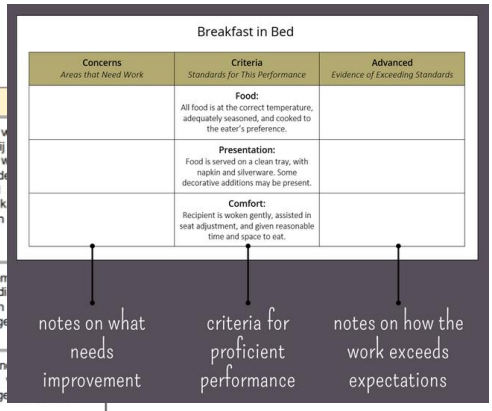

See https://www.cultofpedagogy.com/single-point-rubric/

28

De rol van de leerling

- Geeft de leraar feedback, of is er sprake van peer en self feedback?
- Denkt de leerling mee in hoe hij verder werkt aan zijn doelen: met de leraar, een andere leerling of zelf?

Als de leraar duidelijk maakt op welke manier hij kan verder leren, kan de leerling meedenken over hoe dat eruitziet.

Zo werkt de leerling aan motivatie én eigenaarschap

slo

29

Passende vervolgacties

Bijlage 1. Voorbeelden van cognitieve, meta-cognitieve en motivatieproblemen en passende scaffoldingstechnieken.

WAT is het probleem?	HOE ga je dit oplossen? *
Cognitief probleem o Snappen ze de opdracht niet? o Is de taak te moeilijk? o Hebben ze te weinig voorkennis om dit te kunnen doen? o Begrijpen ze de concepten/principes niet? o Kunnen ze de stof niet toepassen? o Kunnen ze de stof niet vertalen naar een nieuwe situatie? o Was de uitleg niet helder? *Meta-cognitief probleem* o Lezen ze niet goed genoeg? o Weten ze niet hoe ze het moeten aanpakken? o Hebben ze geen idee of ze op de goede weg zijn? o Vinden ze het moeilijk zelf aan de slag te gaan? *Motivatieprobleem* o Vinden ze er weinig aan (niet gemotiveerd)?	*Cognitief probleem* o De taak opnieuw uitleggen o Theorie (nog een keer) uitleggen = (directe) instructie geven o Succescriteria (opnieuw) verhelderen o Taak opknippen in kleinere stukjes o Hints geven over specifieke stukjes van de taak (datgene dat ze moeilijk vinden) o Doorvragen: door open vragen te stellen aan leerlingen om hun begrip goed onder woorden te brengen o Samen een stukje van de taak doen (begeleide inoefening) o Uitgewerkte voorbeelden bespreken o Interactieve werkvorm doen om zicht te krijgen op hun begrip van onderliggende concepten o Leerlingen vragen informatie toe te passen op een concreet voorbeeld o Leerlingen hun uitwerking laten vergelijken met een of meerdere voorbeelden o Leerlingen elkaar laten uitleggen o Leerlingen toetsvragen laten maken o Leerlingen een lijst laten maken met nieuwe

- https://www.slo.nl/thema/meer/formatief-evalueren/leraar-havo-vwo/slag/
- Passende vervolgstappen bedenken en ondernemen
- Werkvorm hoe geef je fase 5 vorm, passend bij wat je waarneemt en analyseert
- Lijst scaffoldingstechnieken geordend naar type probleem

slo

30

Formatiefevalueren.slo.nl

slo

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Lesvoorbeelden

19 maart 2020

- leraar po
- leraar vmbo
  - lesvoorbeelden
  - aan de slag
  - links
- leraar havo/vwo
- schoolleider vo
- lerarenopleiders

Hier vind je geordend per leergebied (talen, exacte vakken etc.) allerlei inspirerende voorbeelden van formatieve praktijken in de klas. De voorbeelden geven een beeld van hoe formatief evalueren eruit kan zien bij de verschillende vakken. Ze inspireren, prikkelen en zetten aan tot denken: wat maakt deze lespraktijk nu formatief?

31